

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pikantérie c.k. trestního práva III.

Předchozí dva články obsahovaly obecnou teorii, jakož i problematiku c.k. trestního řádu 1852 platného do roku 1918, který znal zločin smilstva násilného (=znásilnění), zločin sprznění (=pohlavní zneužívání), zločin smilstva proti přirozenosti aneb sodomie (dnes není plně trestné - jen část, viz minulý výklad), zločin sprznění krve (= soulož mezi příbuznými), svádění a svedení ke smilstvu aneb nemravnosti pohlavní (dnes §243 hovořící v rámci pohlavního zneužívání o "osobě závislé") a kuplířství a prostituce (= obchodování se ženami).

Předchozí dva články obsahovaly obecnou teorii, jakož i problematiku c.k. trestního řádu 1852 platného do roku 1918, který znal zločin smilstva násilného (=znásilnění), zločin sprznění (=pohlavní zneužívání), zločin smilstva proti přirozenosti aneb sodomie (dnes není plně trestné - jen část, viz minulý výklad), zločin sprznění krve (= soulož mezi příbuznými), svádění a svedení ke smilstvu aneb nemravnosti pohlavní (dnes §243 hovořící v rámci pohlavního zneužívání o "osobě závislé") a kuplířství a prostituce (= obchodování se ženami). Nad rámec dnešního trestního práva existovaly ještě "jinaké činy, které ruší mravopoctnost pohlavní" - a to cizoložství, jakož i dále uvedené hrubé porušení mravopoctnosti.

Dnešním tématem je právě poslední uvedené "hrubé porušení mravopoctnosti" a "cizoložství". Cizoložství je našemu dnešnímu (státnímu) právnímu řádu pojem takřka neznámý. Tento pojem jsme zrušili i v teorii rodinného práva, tedy jím není ani dost dobře argumentovatelné stanovisko případného rozvodu. Důvody musí být jiné... V době, kdy nebylo možné uzavřít sňatek jinak než církevně (resp. i dnešnímu církevnímu sňatku) bylo a je překážkou, pokud se jeden z manželů dopustil (dopouští) cizoložství. V knize "Katechismus občanského práva rakouského" je psáno: "osoby, které spolu cizoložily, nemohou býti platně spolu oddány (ani když uražený manžel zemřel). Ale tato překážka působí jen, když spáchané cizoložství bylo soudně dokázáno dříve, než sňatek byl vykonán; jest-li tomu tak, sluší takový sňatek rozvázati z moci úřední". Nicméně za přestupek bylo považováno, pokud osoba ženatá nebo provdaná spáchala cizoložství (zvláště s osobou svobodnou). Trestem bylo vězení od jednoho do šesti měsíců, ovšem zde měla být žena potrestána přísněji, pakliže jejím činem mohla vzniknout pochybnost o manželském původu dítěte - nenarozeného. Jistou exkluzivitu zde má osoba poškozená, kterou není ani jeden z cizoložníků, nýbrž manžel či manželka jednoho z nich ("osoba uražená"). Tak se cizoložství trestalo jen tehdy, pokud o to osoba uražená požádala soud. Rovněž strana uražená může nejen stíhat koho ze dvojice chce dostat před soud, ale měla také právo odpustit druhé osobě (např. manželce). Byla zde stanovena velmi specifická lhůta - pokud osoba uražená nepodala do šesti týdnů od okamžiku, kdy se dověděla, že k činu došlo, trestní oznámení, resp. přímo žalobu, bylo na situaci pohlíženo, jako kdyby bylo dotčenému odpuštěno a vše se vracelo do běžných "rodinných kolejí" (přetrvávala přenesená římskoprávní zásada "qui tacet consentire videtur", tedy zdá se, že kdo mlčí, souhlasí - nebyla-li podána žaloba, jakoby bylo cizoložnici či cizoložníku odpuštěno a manžel byl s jeho činem srozuměn). Dokonce zde byl vyvinut institut individuálního odpuštění, kdy pakliže i přes výrok soudu, strana uražená prohlásí, že chce nadále žít s manželem, je jí to umožněno a rozsudek soudu padá.

Navíc zde existuje institut "nevědění", kdy souložící osoba neví, že tento akt vykonává s osobou vdanou či ženatou. Tento fakt zcela zprošťuje cizoložníka jakékoliv vinny. Pokud se jedná o lehčí přečin, bylo možno jej kvalifikovat doslovně jako takzvanou "domácí neplechu" (dle § 525 trestního zákona 1852), mezi kterou se zahrnují například krádeže a zpronevěry mezi příbuznými, porušení věrnosti manželské, porušení úcty, kterou jsou děti povinny rodičům či sloužící svým pánům apod. Je zde nepochybně viditelná tendence k postupnému odstraňování cizoložství jako právního institutu, a to nejen institutu sankcionovatelného, ale institutu zlehka mizícímu, který vskutku do naší doby, do

doby po roce 2000, nepřežil - tedy nepřežil v právním rámci...

Co se hrubého porušení mravopočestnosti týče, tento institut se rozměnil do několika dalších, která zná i náš dnešní trestní zákon. Namátkou lze odcitovat například Ohrožování mravní výchovy mládeže, § 217 - hovoří se zde především o "zahálčivém a nemravném životu" (zde bychom se museli filozoficky ptát, co jsou to mravy, potažmo morálka).

Nicméně komentář z roku 1907 hovoří o tom, že "kdo obrazy (např. fotografiemi) nebo činy nestoudnými (i řeči) urazí mravopočestnost nebo cudnost hrubě tak, že to způsobuje pohoršení veřejné, trestá se pro přestupek tuhým vězením od osmi dnů do šesti měsíců. Tento čin, pokud je spáchán tiskem (v prvorepublikové "hantýrce" byl takový tisk nazýván "tiskem oplzlým", takzvané pikantní). JUDr. Joklík si zde stěžuje na nestoudné pohlednice, "jaké můžeme vidět i ve výkladních skříních" (psáno mezi lety 1905-1910).

Mezi c.k. trestněprávní pikantérie bych si dovolil dále přiřadit "zločin souboje" (§158), který se řadil mezi "útoky na život, zdraví a tělo lidské". Z dnešního pohledu je každá část tohoto ustanovení zajímavá, ale k "pikantním" lze například z pohledu práva odcitovat, že "kdo vyzve jiného, aby se s ním potýkal zbraněmi smrtícími a kdo výzvě takové vyhoví, má býti pro ten zločin trestán žalářem od šesti měsíců do jednoho roku, nebyl-li někdo poraněn". Přičemž byl uložen tvrdší trest tomu, kdo k souboji vyzval, než tomu, kdo výzvu přijal. Nicméně měl-li souboj za následek poranění, hrozilo odnětí svobody na jeden až pět let ("poranění zraku, sluchu, plodivosti, oka, ruky..." etc.), pokud bylo poranění stálé (dovozující například až nezpůsobilost k práci), čekal na soupeře trest až deset let žaláře a byl-li sok usmrčen, pak až dvacet let. Ovšem například zločin vraždy mohl být za zvláště přitěžujících okolností trestán doživotím, tedy souboj se za vraždu nepovažoval. Ovšem kdo by se domníval, že trestní okruh je u souboje stanoven pouze na soky, mýlil by se - kromě osob, které mohly zasáhnout, byly by potrestáni i sekundanti (svědkové při souboji) a to dokonce až na pět let žaláře. Trest se promine u všech v rámci "účinné lítosti", pokud se k souboji nedostavili (tedy zločinem bylo již pouhé sjednání souboje), pokud od činu upustí před započítím souboje (obě strany) a dále se trest promine i spoluviníkům (např. sekundantům), pokud se přičinili o smírné urovnání a souboj se skutečně nekonal.

Za doslova rozkošnou bych považoval doušku komentáře, který k souboji uvádí, že je to věc předsudků určitých kruhů a přijetí výzvy k souboji je věcí cti, přičemž jsou zvláště pranýřováni ministři, kteří by svým chováním měli jít příkladem, ovšem s ohledem na fakt, že většina z nich byli "reservní důstojníci" a aristokraté, byly prý v Uhrách ještě na počátku 20. století souboje ministrů na denním pořádku. Je citován případ "v Předlitavsku" (tedy "mimo Uhry"), kdy měl souboj hrabě Badeni - ministr s všeneleckým poslancem Wolfem). S ohledem na postavení osob z těchto kruhů, údajně často (až příliš často) spoléhali na amnestii, kterou jim mohl udělit císař. Navíc - souboje byly na konci 19. století již věcí výjimečnou (v rámci Rakouska-Uherska), statistiky pro tuto dobu uvádějí k roku 1892 obžalobu pěti osob pro tento trestný čin, roku následujícího nebyl obžalován nikdo a roku 1894 byly sice obžalovány čtyři osoby, ale ani jedna nebyla odsouzena). Od takto kvalifikovaných soubojů se dle judikatury odlišovaly "souboje studentské" (tzv. mensury buršů), které byly vždy kvalifikovány jako pouhá rvačka.

Dávná literatura nám však již skrývá výklad pojmu "souboj americký", který též nebyl klasifikován takto obtížně, jelikož pro něj údajně nebylo užito zbraní smrtících (box?).

Doufám, že vás komparace "historického trestního práva" a dnešních předpisů v našem seriálu zaujala, či přímo inspirovala ke studiu nejen stávající - platné legislativy, ale též právních řádů starších, z jejichž myšlenek i dnešní zákonodárství nepochybně vychází.

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)